

vel, problémáival és a nehézségek legyőzési módjával együtt; a személyi és tárgyi feltételek megteremtésétől a szakmai ismeretek és tapasztalatok elsajátításáig. Különösen figyelemre méltó azoknak a tapasztalatoknak az összegezése, amely a komplex matematikatanítás transzferhatását világítja meg más tantárgyak tanítására.

E tapasztalatok szerint azok a tanulók, akiknél a matematika tanulása során a tanulásközpon-túság, a felfedezés öröme, a tévedés szabadsága, a manipuláció módszere, a differenciált foglalko-zás, a lényeglátásra és problémamegoldó gondolkodásra nevelés, a képességek szabad kifejtése és a folyamatos informálódás didaktikai elvei érvényesültek, más tantárgyak tanulásában is igénylik ezeknek az elveknek érvényre juttatását. Különösen az olvasás, a fogalmazás, a nyelvtan és a környezetismeret oktatásában volt tapasztalható ez a transzferhatás.

IV. A *gyermekirodalom köréből* Cs. NAGY István tanulmánya szerepel a kötetben. A *ma-gyar gyermekvers két „hídja”* címen SZÉP Ernő és SZABÓ Lőrinc gyermekköltészetét mutatja be. A két költő gyermekköltészetének jó értelmű hagyományteremtő szerepe van, a gyermeki világ művészi ábrázolása mellett egy tisztultabb és emberibb világ felépítésére mozgósítanak. Ebben rejlik nagy pedagógiai értékük, ezért volna fontos, hogy alsótagozatos nevelőink a tantervi kö-vetelményeken túl is ismerjék meg.

V. A *neveléstörténet* két tanulmány képviseli. REGŐS János tanulmánya *a magyar nyelv okta-tásának ügyét tárja fel nemzetiségi iskoláinkban 1850-től 1905-ig*. Vizsgálódásának középpontjáb-an az a kérdés áll, miként próbálta a századforduló magyar művelődéspolitikája a népiskolát az erőszakos magyarosítás szolgálatába állítani. Ugyanakkor azt is mérlegre teszi, mennyiben voltak hatékonyak ezek a törekvések. Tényanyagában alapvetően a Vas megyei Levéltár dokumentumai-ra támaszkodik, de a helytörténeti anyagot szervesen beépíti a korszak művelődéspolitikai törek-véseinek egészébe úgy, hogy anyaga a korszak magyar művelődéspolitikájának egészét repre-zentálja.

A neveléstörténet köréből vette témáját KÖDÖBÖCZ József is. A kötetet záró tanulmányának címe: *Comenius és a sárospataki tanítóképzés*. Comenius magyarországi szerepét és jelentőségét olyan oldalról mutatja be a szerző, amelyet kevésbé ismerünk. A szerző meggyőződés szerint, hogy Comenius nemcsak közvetve hatott a tanítóképzés ügyének fejlődésére, de közvetlenül is részt vett annak előmozdításában. A Sárospatakon már korábban kialakult szervezeti keretek közt, tehát a lelkészképzéssel összekapcsolva, tudatosan, tervszerűen és következetesen töreke-dett arra, hogy iskolája jól képzett rektorokat adjon a falusi, városi és partikuláris iskoláknak. Nagy gondot fordított az oktató és nevelő munkához szükséges általános és speciális ismeretek összefoglalására és elsajátíttatására, a gyakorló tanítók munkájának segítésére.

Összefoglaló értékelésként megállapítható, hogy az az oktató és nevelő munka, melyet a kötet-ben közölt tanulmányok tükröznek, nemcsak magas szintű, egyben a folytonos megújulás, a jobbra, tökéletesebbre törekvés jegyeit is magán viseli. Része lehet ebben annak a céltudatos irá-nyító tevékenységnek is, amely a tanítóképzők tanulmányköteteinek szerkesztésében megnyil-vánul, s amelynek eredményeként a kutató munka az alsófokú tanítóképzés sajátos feladataira koncentrált.

SOMOS LAJOS

A MAGYAR ÓVÓNŐKÉPZŐ INTÉZETEK NEVELÉSTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEI

IX. kötet. Szarvas, 1972. 324 old.

Az óvónőképző intézetek immár hagyományossá vált orgánuma, amely most már harmadszor jelenik meg a megkülönböztető „*óvónőképzés és óvodai élet*” alcímmel, legújabb kötetében gazdag kutatási tevékenységről ad számot. Míg az előző kötet kissé eltolódott a felsőoktatási pedagógia irányába, ebben a kötetben egyértelműen az óvodapedagógia dominál.

A kötet terjedelmének jelentős részét azok a tanulmányok teszik, amelyek az óvónőképző intézetek Szarvason tartott tudományos ülészakán előadásként hangzottak el. Ennek az ülés-zaknak a tárgya: „*A tevékenység szerepe a gyermek ismeretszerzésében és az értelmi képességek fej-lesztésében*”. A szervezők és a szerkesztők tehát olyan témakört választottak, amely joggal tarthat számot az érdeklődésre, s amely mindenekelőtt az óvoda iskolaelőkészítő funkciója szempont-jából lényeges kutatásokat összegez. A közölt tanulmányok pusztá felsorolása önmagában is sokatmondó: A mai társadalom és a gyermek viszonyának problémái, különös tekintettel a játéktevékenységre (Kovács György); A környezet tükröződése a gyermekrajokban (Zsáki István); Manipulációs elemek az óvodás gyermekek játéktevékenységében (Zsámbéki László); Az önálló feladatmegoldás szerepe az óvodáskorú gyermek matematikai nevelésében, különös

tekintettel a matematikai problémamegoldásra (DARÓCZI Erzsébet); Az aktivitás és a motorikuság kapcsolatának vizsgálata (KUNOS Andrásné); A gyermek intellektuális viszonyának alakulása környezetéhez a különféle információk hatására (NÉMETH Sándor); A sémák szerepe a 3—6 éves gyermekek gondolkodás-struktúrájában (HARSÁNYI Ernőné); Az irodalmi ábrázolás eszközeinek hatékonysága a gyermek személyiségének fejlődésében (VAJDA Aurél); A tevékenység útján történő tapasztalatszerzés sajátosságai a természettel való megismerkedés során az óvodai életben (BILIBÓK Péterné); A társadalmi környezet tapasztalat útján történő megismerésének néhány problémája (BAGI Rózsa).

Anélkül, hogy az egyes tanulmányokat külön-külön elemzés tárgyává tennénk (amire e rövid ismertetés keretében aligha kerülhetne sor), összefoglalólag megállapíthatjuk, hogy ezek az írások egy előremutató tendenciát tükröznek: a szerzők egyre nagyobb mértékben alkalmazzák az egzakt kutatási eljárásokat, s egyre kevesebb tere jut a spekulációnak, improvizációnak. Az empirikus kutatások elterjedése, megfelelően kidolgozott kutatás-módszertannal és megfelelő szintű elméleti elemzéssel kombinálva csak hasznára lehet a hazai óvodapedagógiának.

A kötet további részeiben egyéb írásokkal találkozunk a gyermeklélektan, az óvodai gyakorlat és az óvónőképzés módszertani problémái témakörökben, valamint megemlékezéseket négy óvónőképzés tanár kollegára, akik a legutóbbi évkönyv közreadása óta haltak meg.

Az óvónőképzésben folyó kutatómunka és publikációs tevékenység megismerése szempontjából külön érdemes szólni arról az összeállításról, amely a kötet végén kap helyet. A Magyar Pedagógiai Társaságban két óvónőképzés tanár (BÁRSONY Jenőné és SZABADOS László) számot adtak az óvónőképzésben folyó eddigi tudományos munkáról és a kutatómunka új terveiről, s ezeket a beszámolókat megvitatta a társaság Kisgyermeknevelési Szakosztálya. Ezeket a beszámolókat és a vita anyagát közli a kötet. Ezt a tájékoztató anyagot egészíti ki egy „bibliográfia” (helyesebben: összesített tartalomjegyzék), amely tematikus és kronologikus rendben felsorolja az óvónőképzés tudományos közlemények (beleértve az 1961. és 1962. évi szarvasi évkönyvek) valamennyi publikációját. Aki tájékozódni kíván az óvónőképzés tudományos tevékenységéről, ill. a több mint egy évtizedes múltra visszatekintő kiadványsorozatról, annak jó információs bázisul szolgál ez az összeállítás.

A „Magyar óvónőképző intézetek neveléstudományi közleményei” legújabb kötete tehát az óvónőképzés munkájának újabb eredményeit reprezentálja. A kiadvány nyilván elsősorban az egyes intézetek közötti információcsere és az óvónőképzés tartalmi és módszertani fejlesztése céljait szolgálja, de ezen felül jó szolgálatot tesz a hazai óvodapedagógia fejlődésének is.

VÁG OTTÓ